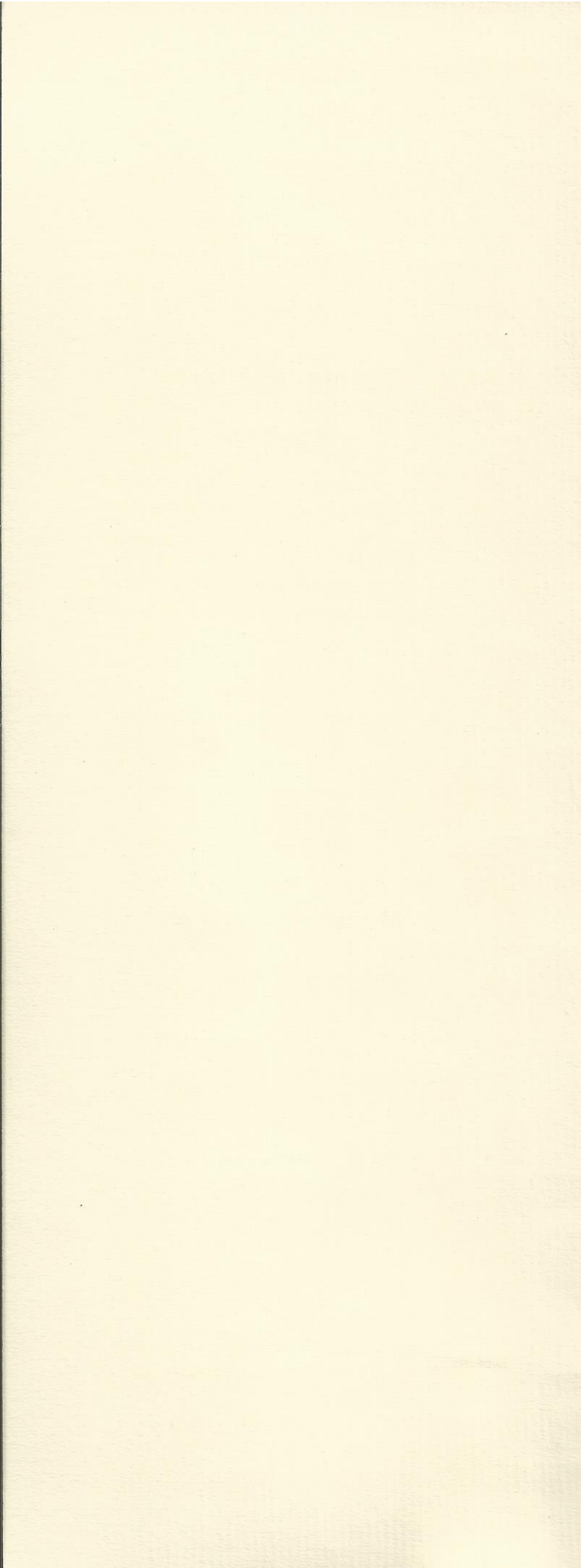

medewerkers concert 22-5-1966

rotterdams philharmonisch orkest

Medewerkersconcert
de Doelen
zondag 22 mei 1966, 20.15 uur

Rotterdams Philharmonisch Orkest
Dirigent Franz-Paul Decker

Solisten Inès Rivadeneyra, mezzo-sopraan
Marinus Flipse, piano / Bram Boelee, piano

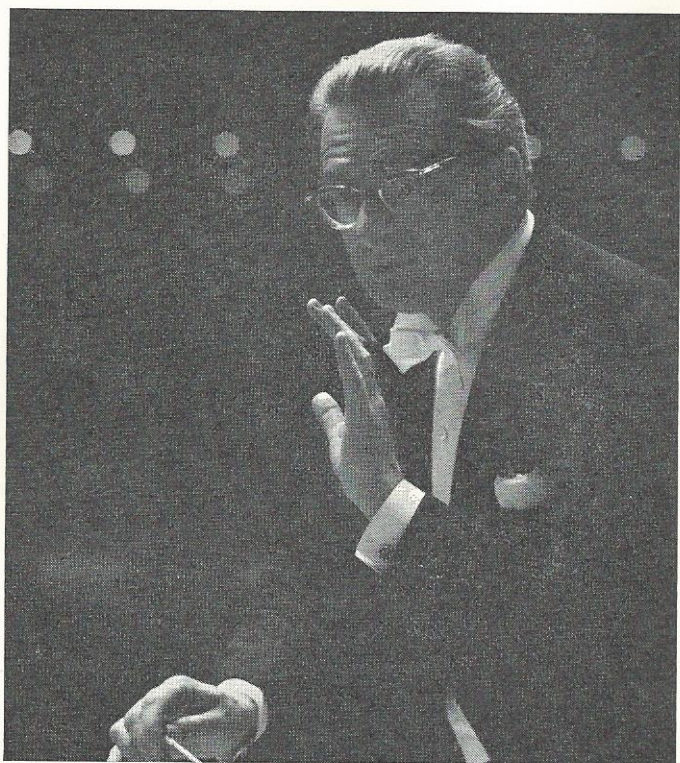
J. Röntgen   Oud-Hollandse dansen
(1855 - 1932)

C. Saint-Saens (1835 - 1921)	Le carnaval des animaux	
	Introduction et marche royale du lion	Inleiding en koninklijke mars van de leeuw
	Poules et coqs	Kippen en hanen
	Hémiones	Muilezels
	Tortues	Schildpadden
	l'Eléphant	De olifant
	Kangourous	Kangoeroes
	Aquarium	Het aquarium
	Personnages à longues oreilles	Personen met lange oren
	Le coucou au fond des bois	De koekoek in het bos
	Volière	De volière
	Pianistes	Pianisten
	Fossiles	De fossielen
	Le cygne	De zwaan
	Finale	Rondedans

P. I. Tsjaikowsky   Ouverture Solennelle „1812”
(1840 - 1893)

Pauze

E. de Falla (1876 - 1946)	Seguidillas, „El sombrero de tres picos”. Drie dansen uit het ballet „De driekanten steek” Siete canciones populares espanolas - zeven Spaanse volksliederen El pano moruno Seguidilla murciana Asturiana Jota Nana Cancion Polo Danza ritual del fuego („El amor brujo”) Rituele vuurdans uit „El amor brujo” („De liefde als tovenaars”, ballet) Habanera („Carmen”) Seguidilla („Carmen”) Balletmuziek („Carmen”)
------------------------------	---

Franz-Paul Decker

Inès Rivadeneyra

Marinus Flipse

Bram Boelee

Julius Röntgen

Deze in 1885 in Leipzig geboren componist werd in 1878 benoemd tot leraar aan de Toonkunst Muziekschool te Amsterdam. In 1914 volgde hij Daniël de Lange op als directeur van het Conservatorium te Amsterdam. Hij componeerde 12 symfonieën, 3 pianoconcerten, 3 opera's, veel kamermuziek en liederen. Zijn romantische instelling en componeerwijze stempelen hem tot nazaat van de Schumann-school overgaand in de laat-romantiek. Deze Oud-Hollandse dansen behoren door hun frisse allure tot zijn meest gespeelde werken. Julius Röntgen stierf in 1932.

Le Carnaval des Animaux

De wereldberoemde pianist Saint-Saens, een van de weinigen die een standbeeld van zichzelf mocht onthullen, was als componist in zijn tijd niet minder bekend en behoort thans nog tot de respectabele vertegenwoordigers van de franse, romantische school uit de tweede helft der negentiende eeuw.

Na een concerttournee vestigde hij zich om uit te rusten voor korte tijd in een klein Oostenrijks stadje - het was in het begin van 1886 - en daar schreef hij in enkele dagen een werk, dat hij vijftwintig jaar daarvoor beloofd had aan zijn leerlingen van de Niedermeyer school. Eerder had hij er geen tijd voor kunnen vinden. Het was o.a. bedoeld als een verrassing voor de beroemde cellist Lebouc, de schoonzoon van de al even beroemde tenor Adolphe Nourrit, die met *Le Cygne* uit dit werk veel succes oogstte.

Men veronderstelt, dat het idee nog stamt van één van Saint-Saens' favoriete componisten, Rameau. De voorliefde voor dieren zal bij hem ook wel een grote rol gespeeld hebben.

Alleen *Le Cygne*, dat tot verbazing van de componist tot zijn bekendste werken ging behoren en dat een populaire solo voor danseressen werd - zelfs Pavlova werd door Fokine overgehaald er „De stervende Zwaan” op te dansen - is tijdens zijn leven in druk verschenen. De rest wilde Saint-Saens niet aan de openbaarheid prijsgeven, omdat hij meende dat zijn naam als serieus componist daar schade van zou ondervinden. Toen na zijn dood op 86-jarige leeftijd *) in zijn testament geen verbod voorkwam om het werk in zijn geheel te drukken, begon de glorierijke tocht van deze compositie met een openbare uitvoering op 25 februari 1922, bijna 36 jaar na een intieme uitvoering ervan voor vrienden.

*) op 16 december 1921, waarna zes dagen later Willem Mengelberg een herdenkingsconcert gaf in Amsterdam met uitsluitend werken van deze componist: „Le Déluge”, „Le Rouet d'Omphale”, „Dance Macabre” en het Celloconcert opus 33 (met Marix Loewensohn) gevolgd door zijn Derde symfonie.

Tekening van Egbert van Heemskerk, de jongere, de zoon van de bekende schilder. De schout en de schepenen van Londen (van Heemskerk leefde in Londen) tekende hij op een satirieke wijze af als dieren. Deze 17e eeuwse tekening heeft dezelfde bedoeling als Saint Saens' 19e eeuwse compositie „Het carnaval der dieren”, namelijk om te amuseren en de betrekkelijkheid van 's mensen eigen waan aan te tonen. Bij Saint Saens gaat het niet alleen om een komische uitbeelding van het karakteristieke van de dieren. Ook hij trekt de vergelijking mens—dier, door midden tussen de dieren een speciale diersoort te plaatsen: de pianisten. Dat is zelfspot, want Saint Saens was toen ook al een wereldberoemd pianist.

Een in 1882 geschilderde voorstelling van de krijgsraad in Fili in het jaar 1812, een overleg dus van de Russische generale staf in de laatste fase van de strijd tegen Napoleon. Het is een schilderij van de Russische schilder A. D. Kirwsjenko (1851-1895) en hangt in het Tretjakow Museum te Moskou. Het is bedoeld om het beroemde overleg van de Russische generaals te vereeuwigen in de hoeve van de boer Sewastjanof in het dorp Fili bij Moskou op 1 september 1812. Op de voorgrond op de stoel veldmaarschalk Koetoesow, achter hem generaal Toll en om de tafel de voor elke Rus bekende aanvoerders: Ostermann-Tolstoi, Rajewski, Konownizien, Barclay de Tolly, Oewarof, Dochtoerof, Jermolof, Kaissarof en Benigsen.

Ouverture „1812”

Peter Iljitsj Tsjaikowsky, de belangrijkste Russische componist uit de laatste periode van de romantiek, schreef in opdracht deze Ouverture 1812 voor de inwijding van de Verlosserskerk te Moskou, die in 1881 werd gebouwd als dank voor het verlaten van Rusland door de Franse troepen onder Napoleon. Het was de bedoeling dat dit werk op het plein voor de kerk zou worden uitgevoerd. De componist voegde daarom nog extra blazers aan het grote symfonieorkest toe en schreef kerkklokken en kanonschoten voor. De kerkklokken worden door buisklokken vervangen en de kanonschoten hoort of ziet men zelden bij concertuitvoeringen.

Het stuk heeft een vierdelige vorm. De inleiding suggereert het bidden van de gelovigen voor het afwenden van het gevaar. Doch de aanvallers, na aanvankelijk opgehouden en zelfs teruggeslagen te zijn, naderen en het krijgsumroer bereikt zijn hoogtepunt. De Marseillaise en de Russische nationale hymne zijn duidelijk als tegengestelde thema's te herkennen en het laatste mengt zich in het dankgebed der overwinnaars aan het eind versterkt met juichende fanfares.

De werken van de Falla

De Falla is een vriend geweest van Debussy, Fauré en Ravel en zijn muziek wordt gekenmerkt door de grote voorliefde voor de Spaanse volksmuziek, die hij verwerkt op een wijze, die de invloeden van de drie genoemde Franse componisten verraadt. Hij heeft zich echter een eigen stijl verworven, die hem tot de belangrijkste componist van de laatste eeuw in Spanje deed worden. Zijn rituele vuurdans is een deel uit het ballet „De liefde als tovenares”, dat stamt uit 1915. De jonge Candelas heeft een zigeuner als minnaar gehad. Ofschoon deze gestorven is, blijft zijn geest haar zo beïnvloeden, dat zij zich niet kan overgeven aan haar opkomende liefde voor Carmelo.

Alles komt echter in orde, doordat een vriendin van Candelas het spook het hoofd op hol gaat maken. De rituele vuurdans wordt daarbij uitgevoerd om de geesten te bezweren.

De volksliederen uit Andalusië („Siete canciones populares”) zijn er een goed voorbeeld van hoe volkswijzen door het genie van de componist, zonder aan de vocale lijn iets te veranderen, de hoogte van het klassieke niveau kunnen bereiken. De begeleiding is karakteristiek voor de delicate wijze van componeren van de Falla.

Op 22 juli 1919 werd in het Alhambra Theater op het Leicester Square te Londen (het theater bestaat nu niet meer) de première gegeven van het ballet „El sombrero de tres picos” door de Ballets Russes van Sergei Diaghilev in de choreografie van Leonide Massine. De hoofdrol werd toen gedanst door

Tamara Karsavina en de decors en costuums waren ontworpen door Pablo Picasso. Dirigent was de jonge Ernest Ansermet. Het verhaal stamt van Don Antonio Pedro de Alarcon, die deze volkslegende tot een roman verwerkte (1874).

Uit dit ballet worden drie van de meest briljante dansen ten gehore gebracht: de burendans en de dans van de molenaar, die woedend is over het feit, dat de hooggeplaatste Corregidor tijdens afwezigheid van de molenaar, diens vrouw het hof heeft gemaakt.

Dan volgt nog de slotdans.

Bovenstaand schilderij van de Spaanse schilder Francisco Goya (1746-1828) voorstellende een carnavalsscène, „De begrafenis van het sardientje” genaamd, is weliswaar veel vroeger geschilderd (namelijk tijdens de Spaanse vrijheidsoorlog tegen Napoleon) dan de Falla zijn „Rituele vuurdans” schreef, doch de bijna expressionistische uitdrukking en de demonische uitgelatenheid van de voorstelling kunnen ons nader brengen tot de atmosfeer van de Falla's vuurdans. Wellicht nog dynamischer en extatischer is onderstaande gravure, gemaakt vóór 1820 door dezelfde schilder, nummer 12 uit de serie Spreekwoorden (Los Proverbios).

Uit dezelfde tijd stammend als de Zeven Spaanse volksliederen van de Falla is bovenstaande pasteltekening van Pablo Picasso uit 1901. Het is een weinig bekend werk, slechts 32 bij 36 cm groot, en bevindt zich in de collectie Salvio Masoliver te Barcelona. De kernachtigheid van de Spaanse volksliederen, een gevolg van de beknoptheid, het zich beperken, het niet in herhaling vallen, het afkerig zijn van breedsprakigheid, deze pittige soberheid spreekt ook uit het hier afgebeelde werkje van de andere Spanjaard, zij het dat de invloed van het impressionisme met de doezelige kleurvlakken deze kernachtigheid iets afzwakt. Deze „Pueblo Castellano” van Picasso kan men opvatten als een pendant van de Falla’s volksliederen. Volledig is de overeenstemming in de soberder tekening uit 1902, „Campesinos” geheten (19 bij 26 cm), een landelijk tafereeltje op de volgende pagina. Niet de beide situaties zelf, doch de wijze waarop de kunstenaar uitdrukking aan deze situaties geeft en de daardoor ontstane sfeer leiden tot gedachten bij de toeschouwer, die door de sobere mededeling ruimte geeft voor een eigen uitleg. Zo zijn de teksten van deze zeven Spaanse volksliederen even fragmentarisch, beknopt. Men wordt plotseling midden in een situatie geplaatst, die niet omschreven is. Of persoonlijke ervaringen worden algemeen gesteld als in „Het laken van Moruno”. Men kan zelf invullen, interpreteren. De inhoud van het danslied uit de stad Murcia is niet gering, daarin wordt veel aan de orde gesteld.

„Campesinos”, tekening van Picasso uit 1902.

„Carmen”

De fatale vrouw Carmen, uit de roman van Prosper Mérimée, is door de componist Georges Bizet tot een wereldvermaardheid geworden. Deze jonge vrouw met haar vele liefdes, haar duivelse wijze om mannen aan haar voeten te krijgen om deze later weer op een meedogenloze manier van zich af te schudden als zij een nieuwe prooi ontdekt heeft, is tot een begrip geworden sedert de eerste voorstelling in de Opéra-Comique te Parijs op 3 maart 1875.

De hier ten gehore te brengen Habanera komt voor in de eerste acte van deze opera, als Carmen als laatste van de arbeidsters uit een tabaksfabriek antwoord geeft op een vraag van een schare bewonderaars, wie zij zal gaan beminnen. Met een blik op de nieuweling José, een brigadier van de wacht, antwoordt zij o.a.: „ik geef de voorkeur aan iemand, die nog niets gezegd heeft, maar hij bevalt me”.

De Seguidilla komt voor aan het eind van de eerste acte als Carmen voor een vechtpartij in de fabriek door José naar de gevangenis gebracht moet worden.

Carmen weet José onder haar invloed te brengen. Hoe, blijkt uit de tekst. José laat haar ontsnappen en zal daarvoor straf moeten uitzitten.

Een pasteltekening van Pablo Picasso uit 1901,
„Alrededor de la plaza de toros” (rondom de arena).

